

URSULA LE GVIN
DRUGI VETAR

Sa engleskog preveo:
Darko Tuševljaković

KONTRAST
Beograd, 2020.

Naslov originala:
THE OTHER WIND
Ursula K. Le Guin

Copyright © 2001 Andrew Nurnberg Associates
Copyright © 2020 ovog izdanja KONTRAST izdavaštvo

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Urednica:
Jelena Nidžović

Prevod:
Darko Tuševljaković

Lektura i korektura:
Kontrast izdavaštvo

Dizajn korica:
Jelena Lugonja

Prelom:
Anica Lapčević

Štampa:
F.U.K. d.o.o.

Tiraž:
1000

Izdavač:
Kontrast, Beograd
Klaonička 2, Zemun
e-mail: jakkontrast@gmail.com
kontrastizdavastvo.com
facebook.com/KontrastIzdavastvo

*Dalje na zapad od zapada
sa druge strane kopna
moj narod igra
na nekom drugom vetru.*

pesma Žene iz Kemaja

PRVO POGLAVLJE

KRPLJENJE ZELENOG VRČA

Jedra, dugačka i bela poput labudovih krila, nosila su brod *Dalekoplovac* na letnjem vazduhu duž zaliva, od Stražarskih grebena ka Gontskoj luci. Uplovio je u mirne vode između kopna i pristaništa, stvorenje vetra, toliko samouvereno i graciozno da ga je par žitelja grada, koji su pecali sa starog keja, pozdravilo mašući posadi i jedinom putniku koji je stajao na pramcu.

Bio je to mršavi muškarac i nosio je lagani prtljag i stari, crni ogrtač, verovatno vrač ili sitni trgovac, niko važan. Dvojica ribara posmatrala su gužvu na doku i na palubi broda dok je teret pripreman za istovar, i ovlašno su osmotrili putnika, pokazavši blagu zainteresovanost tek kada je, dok je putnik napuštao brod, jedan od mornara načinio simbol iza njegovih leđa. Uperio je palac, kažiprst i mali prst leve ruke u muškarca: *Da se nikad ne vratiš ovamo!*

Prebacivši zavežljaj preko leđa, putnik je zastao na keju, pa se zaputio ka ulicama Gontske luke. U tim ulicama bilo je užurbano i vrlo brzo se našao na ribljoj pijaci, punoj piljara koji glasno nude robu i cenkaju se na popločanom trgu, svetlucavom od krljušti i slane vode. Ako je i znao put, ubrzo se izgubio među kolicima i tezgama, gomilom ljudi i hladnim pogledima mrtvih riba.

Jedna visoka starica odmakla se od tezge pred kojom je vređala svežinu haringi i iskrenost prodavačice. Primitivši da se upiljila u njega, neznanac nepromišljeno reče: „Da li biste bili ljubazni da mi kažete kojim se putem ide za Re Albi?”

„Ama, idi i udavi se u pomijama”, uzvratila je visoka žena i produžila dalje, ostavivši neznanca zbunjenog i preplašenog. Ali prodavačica ribe, ugledavši priliku da odnese moralnu pobjedu, dreknu: „Re Albi, kažeš? Treba ti Re Albi, čoveče? Pa što ne kažeš! Kuća starog maga, biće da ti to treba u Re Albiju? Pa naravno. Idi tamo do ugla, pa uzbrdo, Jeguljinim sokakom, vidiš, dok ne stigneš do kule...”

Kada je napustio pijacu, široke ulice odvele su ga uzbrdo, pored velike sat-kule, do gradske kapije. Čuvala su je dva kamena zmaja, velika do neba, zuba dugačkih kao njegova podlaktica i slepih kamenih očiju uprtih u grad i zaliv. Jedan besposleni stražar mu je rekao da na kraju puta skrene levo i da će se naći u Re Albiju. „Prođi kroz celo selo i stići ćeš do Kuće starog maga”, rekao je stražar.

Stoga je on nastavio polako putem, koji je bio prilično strm, pogledavajući usput ka još strmijim padinama i dalekom vrhu planine Gont, nadvijene nad svojim ostrvom poput oblaka.

Put je bio dug, a dan topao. Ubrzo je skinuo crni ogrtač i nastavio gologlav, u košulji dugih rukava, ali nije mu palo na pamet da u gradu pronade vodu ili kupi nešto za jelo, ili se, možda, uestezao, pošto nije dobro poznavao gradove, niti se osećao lagodno među neznancima.

Nakon nekoliko dugačkih milja sustigao je kola koja je dotad dugo, u daljini ispred sebe, video kao tamnu flekicu na beloju mrlji od prašine. Kola su škripala i cvilela brzinom koraka dva mala vola, koji su bili stari, izborani i bezvoljni poput kornjača. Pozdravio je čoveka koji ih je terao i koji je ličio na svoje volove. Čovek nije rekao ništa, samo je trepnuo.

„Ima li, možda, neki izvor dalje uz put?”, pitao je neznanac.

Čovek je polako odmahnuo glavom. Posle duge pauze, rekao je: „Ne.” Još malo kasnije, dodao je: „Nema.”

Nastavili su zajedno da se klackaju putem. Obeshrabren, neznanac nije uspevao da hoda brže od volova, možda oko jedne milje na sat.

Postao je svestan toga da mu vozač zaprege pruža nešto: veliki, opleteni glineni vrč. On ga uze i primeti da je veoma težak, pa se napi vode iz njega, jedva ga malo olakšavši pre nego što ga je vratio i zahvalio se.

„Penji se”, rekao je vozač zaprege malo kasnije.

„Hvala. Ići ću peške. Koliko još ima do Re Albija?”

Točkovi su škripali. Volovi su duboko uzdahnuli, prvo jedan, pa drugi. Njihova prašnjava koža je na vrelom suncu imala slatkast miris.

„Deset milja”, kazao je vozač. Razmislio je, pa rekao: „Ili dvanaest.” Malo kasnije je dodao: „Ne manje od toga.”

„Onda će biti bolje da požurim”, rekao je neznanac.

Osveživši se vodom, uspeo je da obiđe volove i oni su, sa kolima i vozačem, ostali prilično daleko iza njega kada je opet čuo čoveka kako progovara. „Ideš do Kuće starog maga”, rekao je. Ako je to bilo pitanje, zvučalo je kao da ne iziskuje odgovor. Putnik produži dalje.

Kada je pošao iz grada, put se još uvek nalazio u širokoj senci planine, ali kada je skrenuo levo ka seocetu za koje je pretpostavio da je Re Albi, sunce je obasjalo nebo na zapadu i more pod njim je postalo belo poput čelika.

Raštrkane kućice, maleni, prašnjavi trg, česma s koje je curio tanak mlaz vode. Zaputio se pravo do nje, pa stao da pije i pije iz dlana, a zatim je spustio glavu pod mlaz i utrljao hladnu vodu u kosu, pa je pustio mlaz da mu curi niz ruke. Posedeo je malo na kamenom rubu česme, dok su ga dva prljava mala dečaka i jedna prljava mala devojčica pomno posmatrali u tišini.

„To nije kovač”, rekao je jedan od dečaka.

Putnik prstima začeslja mokru kosu s lica.

„Taj ide do Kuće starog maga”, rekla je devojčica. „Glupane.”

„Graaaaor!”, rekao je dečak, namestivši na licu jezivu, iskrivljenu grimasu tako što je povukao kožu jednom rukom, dok je drugom zaparao uprazno kao kandžom.

„Pazi se, Kamenko”, rekao je drugi dečak.

„Odvešću vas tamo”, rekla je devojčica putniku.

„Hvala”, uzvratilo je on i s mukom se pridigao.

„Nema štap, vidiš”, rekao je jedan dečak, na šta je drugi uzvratilo: „Nisam ni rekao da ima.” Obojica su nabusito posmatrala kako neznanac sledi devojčicu iz sela, ka puteljku koji se preko kamenitih pašnjaka strmo spuštao ulevo.

Sunce je blistalo sa mora. To ga je zaslepljivalo, a od širokog pogleda i jakog vetra mu se zavrtilo u glavi. Dete je postalo tek mala, skakutava senka ispred njega. On zastade.

„Hajte”, rekla je devojčica, ali i ona se zaustavila. Popeo se stazom do nje. „Tamo”, rekla je. Ugledao je drvenu kuću nadomak ruba litice, do koje se još imalo hodati.

„Ne plašim se”, kazala je devojčica. „Često uzimam jaja od njih, kako bi ih Kamenkov tata prodao na pijaci. Jednom mi je dala breskve. Stara gospođa. Kamenko kaže da sam ih ukrala, ali nema šanse. Hajte. Ona nije tu. Nema tu nikoga.”

Stajala je mirno i pokazivala na kuću.

„Nema nikoga?”

„Tu je starac. Mislim, stari Jastreb.”

Putnik produži dalje. Dete je ostalo da ga gleda sve dok nije zamakao za ugao kuće.

Dve koze su sa strmog, ograđenog polja zurile u neznanca. Kokoške i narasli pilići raštrkani naokolo ključali su i tiho kvocali u visokoj travi ispod stabala breskve i šljive. Muškarac je stajao na kratkim merdevinama naslonjenim na deblo; glava mu je bila u lišću i putnik je video samo njegove gole, smeđe noge.

„Zdravo”, rekao je putnik, pa posle nekog vremena ponovio to, glasnije.

Lišće se zatreslo i muškarac se žustro spustio niz merdevine. Šaka mu je bila puna šljiva i, kada je sišao s merdevina, dlanom je rasterao nekoliko pčela privučenih sokom. Prišao mu je, taj niski čovek ispravljenih leđa i sede kose uvezane dalje od naočitog, ostarelog lica. Ugledao je kao da ima sedamdesetak godina. Stari

ožiljci, četiri bele brazde, pružali su se od njegovog levog obraza sve do vilice. Pogled mu je bio bistar, otvoren, prodoran. „Zrele su”, rekao je, „mada će još bolje biti sutra.” Ispružio je šaku punu malih, žutih šljiva.

„Gospodaru Jastrebe”, rekao je neznanac promuklo. „Arhimagu.”

Starac se na to blago naklonio. „Dođi u hladovinu”, rekao je.

Neznanac je poslušno pošao za njim: seo je na drvenu klupu u senci čvornatog drveta najbližeg kući; prihvatio je šljive, sada oprane i poslužene u korpi od pruća; pojeo je jednu, pa još jednu, a onda i treću. Na postavljeno pitanje priznao je da ništa nije jeo ceo dan. Sedeo je tako dok je domaćin ušao u kuću i izneo odatle hleb, sir i pola glavice crnog luka. Gost je pojeo hleb, sir i luk, i popio čašu hladne vode koju mu je doneo domaćin. On je jeo šljive, kako bi mu pravio društvo.

„Deluješ umorno. Odakle dolaziš?”

„Sa Rouka.”

Izraz starčevog lica malo je toga odavao. Rekao je samo: „To mi ne bi palo na pamet.”

„Ja sam s Taona, gospodaru. Otišao sam s Taona na Rouk. A tamo mi je gospodar Veliki majstor Ustrojstva kazao da treba da dođem ovamo. K tebi.”

„Zašto?”

Bio je to moćan pogled.

„Zato što si ti *prešao živ preko mračne zemlje...*” Neznančev promukli glas zamuknu.

Starac nastavi njegove reči: „*I dospeo do dalekih obala dana.* Da. Ali to je rečeno u proročanstvu u kom se najavljivao dolazak našeg kralja, Lebanena.”

„Ti si bio s njim, gospodaru.”

„Jesam. I on je tamo dobio svoje kraljevstvo. Ali ja sam svoje ostavio tamo. Stoga me nemoj oslovljavati nikakvom titulom. Jastreb ili Kobac, sam biraj. A kako da ja zovem tebe?”

Čovek promrmlja svoje svakodnevno ime: „Jova.”

Hrana, piće, hladovina i sedenje na klupi očito su ga opustili, ali i dalje je delovao iscrpljeno. Odisao je teskobom i tugom; videlo se to jasno na njegovom licu.

Starac mu se isprva obratio krutim tonom, koji je sada sasvim nestao: „Hajde da malo batalimo priču. Preplovio si skoro hiljadu milja i pešice se uzverao još petnaest. A ja moram da zalijem pasulj, salatu i ostalo, pošto su mi žena i kćerka ostavile baštu na staranje. Stoga se odmori malo. Pričaćemo kad uveče zahлади. Ili u prohladno jutro. Retko je potrebno žuriti koliko sam to nekad mislio.”

Kada se vratio, pola sata kasnije, njegov gost je ležao ispružen na leđa i spavao u hladnoj travi ispod stabala breskve.

Čovek koji je nekad bio Arhimag Zemljomorja zastade s vedrom u jednoj ruci i motikom u drugoj, pa se zagleda u usnulog neznanca.

„Jovo”, reče ispod glasa. „Koja je nevolja koju nosiš sa sobom, Jovo?”

Činilo mu se da bi mogao da sazna njegovo istinsko ime prosto pomislivši na njega, usredsredivši svoj um na njega, kao što je činio dok je bio mag.

Ali nije saznao to ime i misli mu ga ne bi otkrile, jer nije više bio mag.

Nije znao ništa o tom Jovi i morao je da sačeka da čuje. „Nikad ne izazivaj sudbinu”, rekao je za sebe i produžio da zalije pasulj.

Čim je sunčeve zrake presekao niski kameni zid koji se protezao duž vrha litice pokraj kuće, spavača je probudila svežina među senkama. Seo je, stresavši se, pa ustao, pomalo ukočen i smeten, kose pune semena trave. Ugledavši domaćina kako puni vedra na bunaru i nosi ih ka bašti, on ode da mu pomogne.

„Još tri-četiri i biće dosta”, rekao je nekadašnji Arhimag, ravnomerno zalivajući korenje u leji mladog kupusa. Miris vlažne zemlje bio je prijatan na suvom, toplom vazduhu. Zlatna svetlost sa pada padala je na tlo u izlomljenim zracima.

Seli su na dugačku klupu kraj ulaznih vrata da posmatraju zalazak sunca. Jastreb je izneo flašu i dve zdepaste čaše od debelog, zelenkastog stakla. „Vino sina moje žene”, rekao je. „Sa Hrastovog imanja u Srednjoj dolini. Dobra berba, pre sedam godina.” Bilo je to oporo crveno vino koje je proželo Jovu toplinom. Zalazak je bio miran i bistar. Vetar je zamro. Ptice u krošnjama voćnjaka proćućorile su svoje poslednje komentare.

Jova je bio oduševljen kada je od Velikog majstora Ustrojstva sa Rouka saznao da je Arhimag Jastreb, taj legendarni čovek koji je vratio kralja iz carstva mrtvih, a zatim odleteo na leđima zmaja, i dalje živ. Živ, rekao je Veliki majstor Ustrojstva, i eno ga tamo, na ostrvu s kog je potekao, na Gontu. „Govorim ti nešto što malo ko zna”, rekao je Majstor Ustrojstva, „jer mislim da treba to da znaš. I mislim da ćeš čuvati njegovu tajnu.”

„Ali on je, onda, i dalje Arhimag!” rekao je Jova, nekako ispunjen zadovoljstvom, pošto su se svi ljudi od veštine pitali i brinuli zbog čega mudraci s ostrva Rouk, gde se nalazi škola i stecište sveg čarobnjaštva u Arhipelagu, nisu tokom godina vladavine kralja Lebanena imenovali Arhimaga koji će zameniti Jastreba.

„Ne”, kazao je Majstor Ustrojstva. „On nije čak ni mag.”

Majstor Ustrojstva mu je ispričao ponešto o tome kako je i zbog čega Jastreb ostao bez moći i Jova je imao kad da promisli o svemu tome. Ali ipak, ovde, u prisustvu čoveka koji je razgovarao sa zmajevima i vratio Prsten Eret-Akbea, koji je prešao kraljevstvo mrtvih i vladao Arhipelagom pre kralja, sve te priče i pesme osvanule su mu u umu. Čak i dok ga je posmatrao ostarelog, zadovoljnog u svojoj bašti, lišenog unutrašnje moći i spoljašnje snage, osim onih koje poseduje duša nakon dugog života provedenog u promišljanju i delanju, i dalje je video velikog maga. Stoga ga je prilično bunilo to što Jastreb ima ženu.

Ženu, kćerku, posinka... Magovi nisu imali porodicu. Običan vrač poput Jove mogao je da se ženi, ali ljudi od istinske moći živeli su u celibatu. Jova je mogao da zamisli ovog čoveka kako jaše zmaja, to je bilo lako, ali da ga zamisli kao muža i oca, to je bilo

nešto sasvim drugo. To nije uspevao. Pokušao je. Pitao je: „Tvoja – žena... Sa svojim je sinom, zar ne?”

Jastreb se prenuo iz dubokih misli. Pogled mu je lutao zapadnim zalivima. „Ne”, uzvratio je. „Na Hevnoru je. S kraljem.”

Malo kasnije, dozvavši se sasvim sebi, dodao je: „Otišla je tamo s našom ćerkom neposredno posle Duge igre. Lebanen ih je pozvao, da ga posavetuju. Možda baš u vezi s onim što tebe dovodi k meni. Videćemo... Ali istina je da sam večeras umoran i nisam baš raspoložen da raspremam o teškim pitanjima. A i ti deluješ umorno. Stoga, možda činija supe, još jedna čaša vina i na spavanje? A razgovaraćemo ujutru.”

„Sve će mi to pričiniti zadovoljstvo, gospodaru”, rekao je Jova, „sve osim sna. Od njega strepim.”

Starcu je trebalo malo da to primi k znanju, a onda je rekao: „Plašiš se da spavaš?”

„Da sanjam.”

„Ah.” Pronicljiv pogled tamnih očiju ispod polusedih, umršenih obrva. „Rekao bih da si lepo odremao tamo u travi.”

„Najslađi san otkako sam napustio Rouk. Zahvalan sam na tom dobročinstvu, gospodaru. Možda će i noćas tako biti. Ali ako ne bude, mučim se u snu, vičem, budim se i smetam svakom u blizini. Spavaću napolju, ako mi dozvoliš.”

Jastreb klimnu glavom. „Noć će biti prijatna”, reče.

Noć jeste bila prijatna, sveža, blagi vetar s mora dolazio je s juga, letnje zvezde obasjale su ceo svod osim onog dela gde se pomaljao široki, mračni planinski vrh. Jova spusti slamaricu i ovčje krzno koje mu je domaćin dao u travu na kojoj je već spavao.

Jastreb je legao u maloj zapadnoj niši kuće. Tu je spavao kao dečak, dok je kuća još bila Ogionova i dok je bio Ogionov čarobnjački šegrt. Tehanu je tu spavala ovih poslednjih petnaest godina, otkako mu je postala kćerka. Otkako su ona i Tenar otišle, kada bi legao u svoj i Tenarin krevet u zamračenom uglu jedine prostorije u kući, osetio bi se usamljeno, tako da je počeo da spava u niši.

Dopadala mu se uska postelja opasana debelim, drvenim zidom kuće, odmah ispod prozora. Tu je lepo spavao. Ali ne i ove noći.

Pre ponoći ga je probudio povik, glasovi ispred kuće, tako da je skočio iz postelje i prišao vratima. To se samo Jova rvao s noćnim morama, dok su iz kokošinjca dopirali sneni prigovori. Jova je vikao mučnim glasom sna, a onda se probudio, trgnuvši se sav uspaničen i uznemiren. Jastreba se vratio u krevet. Jova ga više nije budio, ali je zato sam usnio ružan san.

Stajao je pored kamenog zida blizu vrha dugačke padine obrasle u suvu, sivu travu, padine koja se spuštala iz izmaglice u tamu. Znao je da se ranije već obreo tu, stajao je već na tom mestu, ali nije mogao da se seti kada, niti kako se to mesto zvalo. Neko je stajao sa druge strane zida, one okrenute ka podnožju brega, nedaleko od njega. Nije mogao da razabere lice, samo je video da je čovek visok i da nosi ogrtač. Znao je da ga poznaje. Čovek mu se obratio, upotrebivši njegovo istinsko ime. Reкао je: „Uskoro ćeš biti ovde, Gede.”

Smrznut do kosti, uspravio se i razrogačio da razabere unutrašnjost svoje kuće, da se uvije u njenu stvarnost kao u čebe. Pogledao je kroz prozor ka zvezdama. Tada mu hladnoća obuze srce. To nisu bile letnje zvezde, one koje je voleo i poznao, Kola, Soko, Plesači, Labudovo srce. Bile su to neke druge zvezde, sitne, mirne zvezde jalove zemlje, koje se nikad ne dižu niti zalaze. Nekad davno je znao njihova imena, dok je još znao imena svih stvari.

„Ne zbilo se!”, rekao je glasno i pokretom, koji je naučio kao desetogodišnjak, pokušao da odagna nesreću. Pogled mu je pao na otvoreni ulaz u kuću, na ugao iza vrata, gde mu se učinilo da vidi kako tama poprima oblik, kako se zgušnjava i podiže.

Međutim, taj pokret, iako nije imao nikakvu moć, probudio ga je. Senke iza vrata bile su obične senke. Zvezde sa druge strane prozora bile su zvezde Zemljomorja i bledele su pod prvim svetlom.

Seo je, prebacivši ovčje krzno preko ramena, i posmatrao kako te zvezde nestaju, odlazeći na zapad; posmatrao je sve jače

svetlo, njegovu boju, igru i promenu koju donosi novi dan. Ophrvao ga je žal, a nije znao zbog čega, bol i čežnja, kao da pati za nečim dragim i izgubljenim, zauvek izgubljenim. Navikao je na to; mnogo toga mu je bilo drago i mnogo toga je izgubio; ali ova tuga je bila tolika da kao da nije pripadala njemu. Osetio je tugu u srcu svega, žalost čak i svitanju. Ostala je u njemu posle sna i zadržala se tu čak i kad je ustao.

Naložio je vatru u velikom ognjištu i otišao do stabala breskvi i kokošinjca da pribavi doručak. Jova se pojavio na puteljku koji se severnom stranom protezao duž vrha litice; rekao je da je, čim je svanulo, otišao da prošetati. Delovao je iscrpljeno i Jastreba opet pogodi tuga na tom licu, koja je donela turobno sećanje na njegov san.

Popili su po šolju zagrejane ječmene kaše koju su seljani s Gonta pili, pojeli po jedno kuvano jaje i breskvu; jeli su kraj ognjišta, pošto je jutarnji vazduh u senci planine bio suviše hladan da bi se sedelo napolju. Jastreb se postarao za životinje: nahranio je kokoške, bacio žito golubovima, pustio je koze na ispašu. Kada se vratio, opet su seli na klupu u dvorištu. Sunce još nije izbilo iza planine, ali vazduh je postao suv i topao.

„Sada mi reci šta te dovodi ovamo, Jovo. Ali pošto si došao s Rouka, prvo mi reci je li sve u redu u Velikom zdanju.”

„Nisam kročio tamo, gospodaru moj.”

„Ah.” Ton je bio neodređen, ali pogled oštar.

„Bio sam samo u Gaju suštine.”

„Ah.” I ton i pogled bili su neodređeni. „Je li Veliki majstor Ustrojstva dobro?”

„Rekao mi je: 'Prenesi moju ljubav i poštovanje mom gospodaru i kaži mu: voleo bih da zajedno šetamo Gajem kao nekad.'”

Jastreb se nasmeši pomalo tužno. Posle nekog vremena reče: „Tako. Ali poslao te je k meni da mi kažeš nešto više od toga, čini mi se.”

„Pokušaću da ne dužim.”

„Čoveče, ceo dan je pred nama. A ja volim kad se priča ispriča od početka.”

I tako je Jova svoju priču ispričao od početka.

Bio je sin veštice, rođen u gradu Elini, na Taonu, Ostrvu harfista.

Taon se nalazi na južnom kraju mora Eje, nedaleko od mesta na kom je ležala Solea pre nego što ju je progutalo more. Tu je bilo drevno srce Zemljomorja. Sva ta ostrva imala su svoje države i gradove, kraljeve i čarobnjake, dok je Hevnor još bio zemlja zaraćenih plemena, a Gont divljina kojom su vladali medvedi. Ljudi rođeni na Eji ili Ebeji, Enladu ili Taonu, bili oni i kćerka kopača jaraka ili sin veštice, smatrali su sebe potomcima Starih magova koji vuku korene od ratnika stradalih u mračnim godinama u ime kraljice Elfaran. Stoga su često gajili fine manire, uz povremenu neprimerenu oholost, kao i otvoreno, nepromišljeno ponašanje i nastup, običaj da lebde iznad pukih svakodnevnih činjenica, od čega su umovi okrenuti trgovini zazirali. „Odrešeni zmajevi”, govore o takvim ljudima hevnorski bogataši. Ali tako ne govore u prisustvu kralja, Lebanena od kuće Enlada.

Najbolje harfe u Zemljomorju prave se na Taonu i tamo ima muzičkih škola, a mnogi slavni pevači epova i balada rođeni su tamo ili su tamo ispekli zanat. Elini je, međutim, po Jovinim rečima, tek trgovačka varoš u brdima u kojoj uopšte nema muzike; njegova majka je bila siromašna žena, mada, kako je rekao, ne toliko siromašna da gladuje. Nosila je beleg od rođenja, crvenu mrlju od desne obrve i uha pa sve do ramena. Mnoge žene i muškarci sa takvim nedostacima ili razlikama u izgledu postajali su iz nužde vračevi, veštice ili čarobnjaci, „nose taj beleg”, rekao bi narod. Kupina je naučila čini i umela je da izvede najosnovnije vradžbine; nije imala pravog dara za to, ali odavala je utisak koji je uspešno nadomeštao manjak talenta. Krpila je kraj s krajem i podučila sina što je bolje mogla, uštedeći dovoljno da ga postavi za šegrta kod vrača koji mu je dao njegovo istinsko ime.

O ocu Jova ništa nije rekao. Ništa nije ni znao. Kupina ga nikad nije pomenula. Iako nisu često bile u celibatu, veštice su retko s muškarcem provodile duže od noći ili dve, i za vešticu je

retkost da se uda. Češće se dešavalo da dve veštice prožive život zajedno, i to se nazivalo veštičjim brakom ili ženskim zavetom. Dete veštice je, stoga, imalo majku ili dve majke, ali ne i oca. To se podrazumevalo, i Jastreb nije pitao ništa s tim u vezi; ali jeste se raspitao o Jovinoj obuci.

Vrač Ganet je naučio Jovu ono malo reči što je znao Istinskog jezika, kao i neke čini pronalaženja i opsene, za koje, kako je rekao, uopšte nije bio nadaren. Ali Ganet se dovoljno posvetio dečaku da otkrije njegov pravi talenat. Jova je bio krpač. Umeo je da spoji rastavljeno. Umeo je da povrati celinu. Polomljena alatka, prelomljena oštrica noža ili osovina, razbijena keramička činija: umeo je da sastavi deliče bez ikakvog spoja, pukotine ili slabe tačke. Stoga ga je majstor poslao da traži razne čini spajanja, i on ih je pronalazio uglavnom kod ostrvskih veštica, te je radio s njima, kao i sâm, kako bi naučio da krpi.

„To je neka vrsta isceljivanja”, rekao je Jastreb. „Uopšte nije mali dar, niti jednostavna veština.”

„Meni je donosila radost”, kazao je Jova i licem mu je preleteo tračak osmeha. „Da usavršavam čini i povremeno otkrivam kako da usput iskoristim neku Istinsku reč... Da sastavim bure koje se rasušilo tako da su mu dužice sve poispadale iz prstenova – to je pravo zadovoljstvo, posmatrati kako se iznova sklapa, pa krivi dok dobro ne nabubri, sve dok ne stane na dno, spremno za vino... Bio je jedan harfista iz Meonija, sjajan harfista, uh, svirao je poput oluje u planini, poput bure na moru. Nije štedeo žice, okidao ih je i čupao pun strasti prema svojoj umetnosti, tako da bi pucale usred najuzvišenijih, najstrasnijih melodija. Unajmio me je da mu se nađem u blizini dok svira, kako bih, kad pukne žica, mogao da je sastavim tokom trajanja samo jedne note i pustim ga da svira dalje.”

Jastreb toplo klimnu glavom kolegi koji priča o izazovima posla. „Jesi li ikad krpio staklo?”, upita.

„Jesam, ali to je težak, zaguljen posao”, rekao je Jova, „kad se staklo raspe u sve one sićušne komade i piljke.”

„Ali velika rupa na peti čarape ume da bude gora”, rekao je Jastreb, pa su još malo proćaskali o krpljenju, pre nego što je Jova nastavio sa svojom pričom.

Postao je krpač, vrač skromnog zanata za čiji dar se znalo u okolini. Sa tridesetak godina otišao je u glavni grad ostrva, Meoni, sa tim harfistom, koji je trebalo tamo da svira na venčanju. Jedna žena ga je pronašla u smeštaju, mlada žena koja je kazala da nije obučena za vešticu, ali je imala dar, isti kao njegov, i želela je da je on podučava. I zaista, njen dar je bio veći od njegovog. Iako nije znala ni reč Prastarog govora, umela je da sastavi razbijeni vrč ili da uprede propalo uže samo pokretom ruke i uz nemuštu pesmu koju bi mumlala sebi u bradu, a isceljivala je i polomljene udove životinja i ljudi, što se Jova nikad nije usudio.

Stoga su, umesto da on podučava nju, ujedinili veštine i podučavali jedno drugo više nego što su toga bili svesni. Ona se vratila s njim u Elini i smestila kod Jovine majke Kupine, koja je možda nije mnogo podučila pravom vraćanju, ali joj je otkrila razne savete o izgledu i ponašanju kako bi zadivila mušteriju. Zvala se Ljilja, i Ljilja i Jova su zajedno radili u Eliniju i svim obližnjim brdskim varošima, kako se glas o njima širio.

„Usput sam je zavoleo”, rekao je Jova. Glas mu se promenio kada je počeo da govori o njoj, postao je samouvereniji, napet i melodičan.

„Kosa joj je bila tamna, ali sa odsjajem crvenog zlata”, rekao je.

Nije bilo načina da sakrije svoju ljubav prema njoj, ona je to znala i uzvratila je istom merom. Rekla je da joj nije važno što je sada vračara; rekla je da su njih dvoje stvoreni da budu zajedno, u poslu i u životu; volela ga je i želela je da se venčaju.

Stoga su se venčali i živeli srećni i zadovoljni godinu dana, i još polovinu druge godine.

„Sve je bilo sasvim u redu dok nije došlo vreme da se rodi dete”, rekao je Jova. „Ali kasnilo je, a onda je mnogo kasnilo. Babcice su pokušale da izazovu porođaj biljkama i činima, ali dete kao da nije želelo da ga majka iznese na ovaj svet. Nije želelo da

se odvoji od nje. Nije želelo da se rodi. I nije se ni rodilo. Odnelo ju je sa sobom.”

Malo kasnije je dodao: „Bili smo veoma srećni.”

„Vidim to.”

„I moja tuga je bila jednaka toj sreći.”

Starac klimnu glavom.

„Podnosio sam to nekako”, rekao je Jova. „Znaš kako to ide. Nisam video mnogo razloga za život, ali podnosio sam to nekako.”

„Da.”

„Ali te zime. Dva meseca posle njene smrti. Usnio sam san. U kom je bila ona.”

„Ispričaj ga.”

„Stajao sam na padini brega. Duž vrha brega, pa niz obronak, protezao se zid, nizak, nalik zidu koji razdvaja pašnjake. Ona je stajala sa druge strane zida, malo niže od mene. Tamo je bilo mračnije.”

Jastreb je klimnuo jednom. Lice mu se steglo poput kamena.

„Dozivala me je. Čuo sam je kako izgovara moje ime i otišao sam do nje. Znao sam da je mrtva, bio sam toga svestan u snu, ali rado sam pošao k njoj. Nisam je video jasno i prišao sam joj da je bolje osmotrim, da budem s njom. I ona je ispružila ruke iznad zida. Nije prelazio visinu mog srca. Pomislio sam da je dete možda s njom, ali nije bilo. Posezala je rukama k meni i ja sam ih pružio k njoj, tako da smo se uhvatili u stisak.”

„Dodirnuli ste se?”

„Želeo sam da odem kod nje, ali nisam mogao da pređem zid. Noge nisu htele da se pomere. Pokušao sam da nju dovedem k sebi, i ona je želela da dođe, činilo se i da bi mogla, ali zid se isprečio između nas. Nismo mogli da ga preskočimo. Nagnula se k meni i spustila poljubac na moje usne, izgovorivši moje ime. Zatim je rekla: 'Oslobodi me!'”

„Pomislio sam da ću je, ako je pozovem istinskim imenom, možda zaista osloboditi, prebaciti je preko tog zida, tako da sam rekao: 'Pođi sa mnom, Mevre!' Ali ona je rekla: 'To nije moje